

රක්ෂණ හිතිය, මූල්‍ය කල්බදු,කුලී සින්නක්කර සහ ණය පිලිබඳ හිතිය

විෂය නිර්දේශය මත බර තැබීම - 10 %

රක්ෂණ හිතිය - පාඩම් අන්තර්ගතය

- I රක්ෂණ හිතිය හැඳින්වීම
- I රක්ෂණ වර්ගීකරණය
- I ජීවිත රක්ෂණය හා සහතික වීම්
- I සාමාන්‍ය රක්ෂණ
- I සාමූද්‍රික රක්ෂණ
- I රක්ෂණ හිමිකම
- I උපරිම විශ්වාසය පිලිබඳ මූලධර්මය
- I රක්ෂණ ඔප්පුවක් පැවරීම

සැකසුම - කේ.ඩී. ප්‍රහාන් විජයසිරි (LLB , AAL)

රක්ෂණ නීතිය හැඳින්වීම

ඈඈ රක්ෂණය යන්නෙහි සරල වචනාර්ථය රැකවරණය හෝ ආරක්ෂාව යන්නයි. රක්ෂණයක් ලබා ගැනීමේදී සිදු වන්නේ යම් කාරණාවකට අදාලව ආරක්ෂාව මිලදී ගැනීමකි. එනම් රක්ෂණ ගිවිසුමකදී සිදුවන්නේ රක්ෂිතයා නමින් හැඳින්වෙන පුද්ගලයෙකුට දරන්නට සිදුවන අවදානමක් , යම් මුදලක් ගෙවීමෙන් එම අවදානමේ වගකීම භාර ගැනීමට සූදානමින් සිටින රක්ෂකයා නමින් හැඳින්වෙන පුද්ගලයෙකු වෙත පැවරීමයි. ඈඈ

⇒ රක්ෂකයා යනු යම් ප්‍රතිශ්ඨාවක් යටතේ යම් අවදානමක් සඳහා වන්දි ගෙවීමට භාර ගන්නා පාර්ශවයයි. (එනම්, රක්ෂණාවරණයක් සපයන පාර්ශවයයි.)

⇒ රක්ෂිතයා යනු රක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ රක්ෂණයක් ලබන අයයි.

⇒ රක්ෂණ ගිවිසුම යනු රක්ෂිතයා සහ රක්ෂකයා අතර ඇති වන ගිවිසුමයි.

●● ඒ අනුව රක්ෂණ ගිවිසුමක් යනු වඩාත් පුලුල් අර්ථයෙන් ගත් කල "යම්කිසි ගෙවීමක් සැලකිල්ලට ගෙන රක්ෂිතයාට දැරීමට සිදුවන අවදානමක් රක්ෂකයා විසින් භාර ගැනීමට එකඟ වෙමින් එම දූපාර්ශවය අතර ඇති වන ගිවිසුමකි. ●●

රක්ෂණය යනු නිවාරණයක් නොව පිලියමකි. ඉන් අදහස් වන්නේ යම්කිසි දේපලක් රක්ෂණය කල පමණින් එම දේපලට හානි සිදුවීම වැලැක්වීමක් සිදුනොවන අතර, එහිදී සිදුවන්නේ එම දේපලට යම් හානියක් සිදු වුවහොත් අදාල රක්ෂණාවර,නය ප්‍රකාරව වන්දි ගෙවීම / හානි පූර්ණය කිරීම පමණකි.

☒ මෙරටදී පිවිත් රක්ෂණය, ගිනි රක්ෂණය සහ නාවික (සාමුද්‍රික) රක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් ඉංග්‍රීසි නීතිය අදාල අතර හදිසි අනතුරු රක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් රෝම ලන්දේසි නීතිය අදාල වේ. එහෙත් රක්ෂණයට අදාල යම් කාරණාවක් සම්බන්ධයෙන් රෝම ලන්දේසි නීතිය අපහැදිලි නම්, එවිට ඉංග්‍රීසි නීතිය යොදා ගනී.

☒ තවද 2000 අංක 43 දරණ රක්ෂණ ව්‍යාපාර රෙගුලාසිය සහ එහි සංශෝධනයන් තුල රක්ෂණ ගිවිසුම් පාලනය වන ප්‍රතිපාදනයන් පිලිබඳව අන්තර්ගත වේ. ☒

රක්ෂණ ගිවිසුමක මූලිකාංග

- 📖 නෛතික බැඳීමක් ඇතිකර ගැනීමේ චේතනාව
- 📖 අර්ථනය (රක්ෂණ යෝජනාව)
- 📖 ප්‍රතිග්‍රහණය
- 📖 නෛතික බව
- 📖 පාර්ශවයන්ගේ ගිවිසුම් ශක්තූතාවය
- 📖 ප්‍රතිශ්ඨාව

☛☛☛ යම් දේපලක් සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණාවරණයක් ලබා ගැනීමේදී අදාළ සිදුවීම පිලිබඳව යම් අවිනිශ්චිත බවක් තිබිය යුතුය. එනම්, යම් නිශ්චිත සිදුවීමක් සිදුවීමේ යම් ප්‍රමාණයක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබිය යුතුය. උදා - වාහනයක් හදිසි අනතුරකට පත්වීම, යම් දේපලකට සොර සතුරු උවදුරු, කාලගුණික උවදුරු සිදුවීම.

☒ විසේනම්., ජීවිත රක්ෂණයක්, වලංගු රක්ෂණයක් වන්නේද ?

ඔව්. ඊට හේතුව වන්නේ ජීවිත රක්ෂණයක් ලබා ගත් අයෙකු කෙදිනක හෝ මියයාම අනිවාර්යයෙන්ම සිදු වන නමුත් එම මරණය සිදු වන දිනය, අවස්ථාව අවිනිශ්චිත වීමයි.

රක්ෂණ ගිවිසුමක පාර්ශවයන්

- ☺ පලමු පක්ෂය හෙවත් රක්ෂණ යෝජනාව ඉදිරිපත් කරන පාර්ශවය (රක්ෂිතයා)
- ☺ දෙවන පක්ෂය හෙවත් රක්ෂණ යෝජනාව ප්‍රතිග්‍රහණය කරන පාර්ශවය (රක්ෂකයා)
- ☺ තුන්වන පක්ෂය - පලමු හා දෙවන පක්ෂය හැර ගිවිසුමේ ක්‍රියාකාරීත්වය අනුව ගිවිසුමට සම්බන්ධ වන පාර්ශවය වේ.

රක්ෂණ යෝජනාවක අන්තර්ගත විය යුතු කරුණු

- ☐ යෝජිත රක්ෂිතයා පිලිබඳ විස්තර
- ☐ අයිතීන් පිලිබඳ විස්තර
- ☐ අදාළ අවදානමට බලපානු ලබන සංසිද්ධීන්
- ☐ යෝජිත රක්ෂිතයාගේ පෙර ඉතිහාසය
- ☐ ප්‍රතිශ්ඨාව
- ☐ වගකීමෙන් මුක්ත කරන වගන්තීන්
- ☐ රක්ෂණ ඔප්පුව වලංගු වන කාලසීමාව

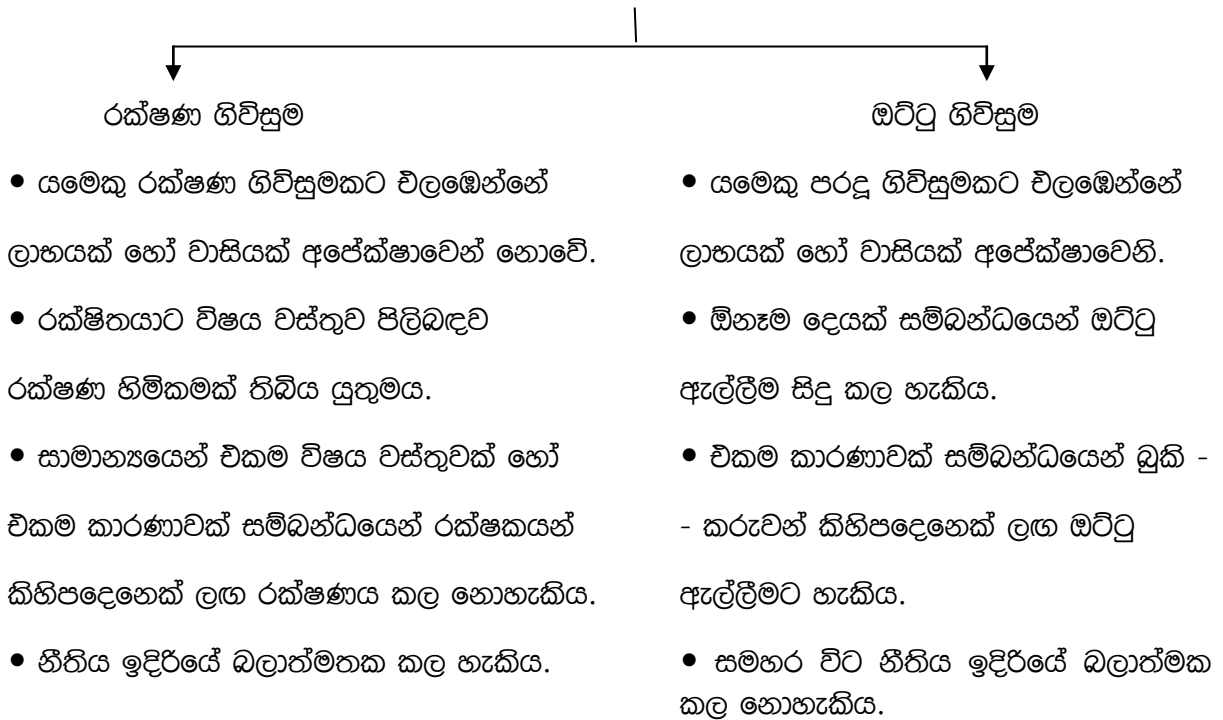
ආවරණ ලිපිය

රක්ෂණ යෝජනාව රක්ෂකයා විසින් ක්ෂණිකවම පිලි නොගන්නා බැවින් පලමුව රක්ෂකයා විසින් ආවරණ ලිපියක් නිකුත් කරනු ලැබේ. එම ආවරණ ලිපිය වලංගු වන්නේ රක්ෂණ යෝජනාව ප්‍රතිග්‍රහණය කරන තෙක් පමණි. ආවරණ ලිපිය වලංගු කාලසීමාව තුලදී රක්ෂිත දේපලට යම් අලාභයක් සිදු වුවහොත් එහි සඳහන් නියමයන්ට අනුව වන්දි ගෙවනු ලැබේ.

☛☛ පරදු ගිවිසුමක් යනු සුදුව, ඔට්ටු ඇල්ලීම හෝ තවත් ස්වරූපයක අවදානමක් සහිත ගිවිසුමකි.

රක්ෂණ ගිවිසුමක්ද යනු එක්තරා ස්වරූපයක අවදානමක් සහිත ගිවිසුමකි.

රක්ෂණ ගිවිසුමක් සහ ඔට්ටු ගිවිසුමක් අතර වෙනස්කම්

ප්‍රධාන රක්ෂණ වර්ග

හානිපූර්ණ රක්ෂණය සහ සම්භාව්‍ය (අහඹු) රක්ෂණය ලෙස ප්‍රධාන රක්ෂණ වර්ග දෙකකි.

1) හානිපූර්ණ රක්ෂණය (INDEMNITY INSURANCE)

මෙම වර්ගයේ රක්ෂණ ගිවිසුම් වලදී සිදු වන්නේ සිදුවූ හානියක් පිරවීමක් හෙවත් හානිපූර්ණයකි. රක්ෂණ ඔප්පුවේ සඳහන් වටිනාකම, සිදුවී ඇති හානියේ ප්‍රමාණය ආදී කරුණු මත රක්ෂිතයාට හිමි වන වන්දි ප්‍රමාණය තීරණය කෙරේ. උදා - නිවසක් ගිනි ගැනීමකදී සිදුවන පාඩුව, ගිනි රක්ෂණ ඔප්පුවක් මගින් තීරණය කෙරේ.

2) සම්භාව්‍ය රක්ෂණය (අහඹු රක්ෂණය) (CONTINGENCY INSURANCE)

මෙම වර්ගයේ රක්ෂණ ගිවිසුම් වලදී හානිපූර්ණය කිරීමක් සිදු නොවන අතර යම් අහඹු සිදුවීමකදී මුදල් ගෙවීමක් මෙහිදී සිදුකෙරේ. ගෙවනු ලබන මුදල් ප්‍රමාණය රක්ෂණ ඔප්පුවේ සඳහන් වන අතර එය සිදුවූ හානියේ ප්‍රමාණය මත තීරණය නොවේ.

උදා - ජීවිත රක්ෂණය, හදිසි අනතුරු රක්ෂණය

***** රක්ෂණයක් මගින් රක්ෂිතයාට ලාභයක් ලැබිය හැකිද ?**

ඉහත ප්‍රශ්නයට නිවැරදි පිලිතුර වන්නේ “ නැත ” යන්නයි. එනම් රක්ෂණ මූලධර්ම වලට අනුව කිසිවෙකුටත් රක්ෂණයක් මගින් ලාභ ලැබිය නොහැකි අතර සම්භාව්‍ය / අහඹුරක්ෂණවලදී හැර සෙසු රක්ෂණ වලදී සිදුවන්නේ රක්ෂිතයාට සිදුවූ හානිය පිරවීම හෙවත් හානිපූර්ණයයි.

“ යමෙකුට හිතාමතාම හෝ වංචනිකව සිදු කල අලාභයක් අයකර ගත නොහැකිය ” යන සංකල්පය මෙහිදී අදාල වේ.

රක්ෂණ මූලධර්ම

මින් අදහස් වන්නේ රක්ෂණ ඔප්පුවක් ලබාගැනීමේදී, පවත්වා ගැනීමේදී, ප්‍රතිලාභ ගැනීමේදී, අහෝසි කිරීමේදී අනුගමනය කරන මූලික සිද්ධාන්ත වේ.

- ❖ රක්ෂණ හිමිකම
- ❖ හානි පූර්ණය
- ❖ දායකත්වය
- ❖ ආදේශණය
- ❖ ආසන්නතම හේතුව
- ❖ උපරිම විශ්වාසය

❖ රක්ෂණ හිමිකම

රක්ෂණ හිමිකම යනු යම් දේපලක් රක්ෂණය කරන්නෙකුට එකී දේපල පැවතීමෙන් මූල්‍යමය වාසියක් ලැබීම හෝ එම දේපල විනාශ වීමෙන් මූල්‍යමය පාඩුවක් සිදු වීමයි.

රක්ෂණය කරන අවස්ථාවේදී රක්ෂිතයාට අදාල දේපල සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකම තිබිය යුතුය. රක්ෂණය ලබා ගැනීමෙන් පසු රක්ෂණ හිමිකම අහිමි වුවද එය රක්ෂණ සහතිකයට බලපෑමක් ඇති නොකරයි.

⇒ ⇒ රක්ෂණ හිමිකමක් නොමැති නම් පිවිත රක්ෂණයක් ශුන්‍ය හා අවලංගු එකක් වේ. ⇐ ⇐

රක්ෂණ හිමිකමට සම්බන්ධ වැදගත් හඬුතීන්දු

ශ්‍රී ලිපි සේවාව වරෙහිව ගිවිසුම

පුද්ගලයෙකුට තමාගේ ජීවිතය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත. කලත්‍රයෙකුට, අනෙක් කලත්‍රයාගේ ජීවිතය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත.

හෝමාර්ඩ් වරෙහිව රෙගියුලර් ප්‍රොක්සි සොසයිටි

දෙමව්පියන්, දරුවන්ගෙන් පෝෂණය වනවා නම් මිස, දෙමව්පියන්ට දරුවන් කෙරෙහි රක්ෂණ හිමිකමක් හැක. එලෙසටම, දරුවන් දෙමව්පියන්ගෙන් පෝෂණය වනවා නම් මිස, දරුවන්ට දෙමව්පියන් කෙරෙහි රක්ෂණ හිමිකමක් හැක.

එවන්සන් වරෙහිව කෘතීන්දු

සහෝදර සහෝදරියන්ට සාමාන්‍යයෙන් එකිනෙකා සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් හැක.

හෙඩ්ඩන් වරෙහිව වෙස්ට්

සේවකයෙකු හට ඔහුගේ සේවාකාලය තුළ තම සේවයාගේ ජීවිතය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත. ඊට හේතුව වන්නේ සේවයා මියගිය හොත් සේවකයාට රැකියාව සහ වැටුප් අහිමි වන බැවිනි.

ඩැල්ට් වරෙහිව ඉන්සියුරන්ස් ඉන්ඩන් ඉන්සියුරන්ස් ඇමරිකන් සමාගම

ණය හිමියෙකුට ණයගැතියාගේ ජීවිතය සම්බන්ධයෙන් (ණය වී ඇති ප්‍රමාණය දක්වා) රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත.

බැන්ක් වරෙහිව සෝන්ඩර්ස්

ඇපකරුවෙකුට, ප්‍රධාන ණයකරුවෙක් (ණය ගැතියාගේ) ජීවිතය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත.

මීට අමතරව ඇප කරුවන් දෙදෙනා එක්ව ඇපවී ඇති ණය මුදලේ අර්ධයක් දක්වා එක් එක් ඇපකරුවාට අනෙකාගේ ජීවිතය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත.

 ජීවිත රක්ෂණයක් නොවන සාමාන්‍ය රක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් පවතින්නේ අදාළ දේපල සම්බන්ධයෙන් අයිතියක් හෝ ගිවිසුම්මය අයිතියක් ඇතොත් පමණි.

උදා -

A සතුව නිවසක් ඇත. ඔහුට තම නිවස කෙරෙහි රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත.

එම නිවස A විසින් B ට කුලියට දෙයි නම් සහ එම කුලී කාලසීමාව තුළ එම නිවස ගින්නේ හෝ වෙනත් ආපදාවකින් විනාශ වුවද එහි කුලිය ගෙවීමට කුලී නිවැසියා වන B එම කුලී ගිවිසුම මගින් බැඳී සිටින්නේ නම්, එම කුලී නිවැසියා වන B ට එම නිවස සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත් නමුත් මෙම රක්ෂණ හිමිකම එම කුලී ගිවිසුම මත පදනම් වූ ගිවිසුමමය අයිතියකි.

මැකවීරා විරෙහිව නොදැරිත් ඇඳුවරින්ස් සමාගම

මැකවීරා යන අය තම ව්‍යාපාරය එක්තරා සමාගමකට විකිණීය. මැකවීරාගේ නමින් රක්ෂණය කර තිබූ දේපලද ඔහු එම සමාගමට විකිණීය. එලෙස විකුණූ පසු එම දේපල ගිනි ගෙන විනාශ විය. තම රක්ෂණාවරණය යටතේ මැකවීරා වන්දි ඉල්ලා සිටින ලදී.

අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කළේ එම දේපල විනාශ වන මොහොත වන විට මැකවීරා නැමැත්තාට එම දේපල සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් නොමැති බැවින් රක්ෂණ වන්දි ලබාගැනීමට ඔහුට හිමිකමක් නොමැති බවයි. තවද, එම දේපල විනාශ වන මොහොත වන විට එය මිලදී ගත් සමාගමේ නමින් එම දේපල සඳහා රක්ෂණාවරණයක් ලබා ගෙන නොතිබූ බැවින් එම සමාගම වෙතද රක්ෂණ වන්දි ගෙවීමට රක්ෂණ සමාගම බැඳී නොමැති බව තවදුරටත් තීරණය විය.

සාමූදායික රක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකම

◆◆ මෙහිදී රක්ෂිතට හානිය සිදුවන අවස්ථාවේදී රක්ෂණ හිමිකම තිබිය යුතු අතර රක්ෂණය කරන අවස්ථාවේදී රක්ෂණ හිමිකම තිබීම අවශ්‍ය නැත. ◆◆

*** මුහුදු ගමනක යෙදීමට උනන්දු වන පුද්ගලයෙකුට එම රක්ෂිත දේපල සුරක්ෂිතව ගමනාන්තයට ලඟාවීමෙන් වාසියක් සැලසෙන්නේ නම් හෝ හානිවීමෙන් හෝ රඳවා ගැනීමෙන් පාඩුවක්, අගතියක් සිදුවන්නේ නම් ඔහුට එම දේපල සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකම ඇතැයි සැලකේ. එකී ආකාරයේ රක්ෂණ හිමිකමක් පහත පුද්ගලයන්ට තිබිය හැකිය.

- නැව් බැඳුම්කරයක් හෝ නැව් බඩු } ➔ අදාල ණය ප්‍රමාණයට...
බැඳුම්කරයක් මත අදාල ණය හිමියාට }
- නැව් කපිතාන් සහ කාර්ය මණ්ඩලයට ➔ ඔවුන්ගේ වැටුප් ප්‍රමාණයට...
- නැව් ගාස්තු කලින් ගෙවන්නාට ➔ නැව් භාණ්ඩ වලට සිදුවන යම් හානියකදී
ආපසු නොගෙවන මුදල් ප්‍රමාණයට...
- උකස් හිමියාට ➔ දේපලේ සම්පූර්ණ වටිනාකම ප්‍රමාණයට...

එහිදී එක් එක් රක්ෂකයා විසින් ගෙවනු ලබන රක්ෂණ වන්දි මුදල පහත පරිදි වේ.

$$\text{වන්දිය} = \frac{\text{එම රක්ෂණ සමාගම නිකුත් කල ඔප්පුවේ වටිනාකම}}{\text{සියලුම රක්ෂණ සමාගම් නිකුත් කල ඔප්පු වල වටිනාකම}} \times \text{සිදු වූ අලාභය}$$

☒ වටිනාකම රැපියල් මිලියන පහක් වන දේපලක් සඳහා එම සම්පූර්ණ වටිනාකම සඳහාම රක්ෂණ සමාගම් පහක් වෙතින් රක්ෂණවරණ පහක් ලබා ගෙන තිබියදී එම දේපල සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශ වුවහොත් රක්ෂිතයා වෙත ලැබෙන සම්පූර්ණ රක්ෂණ වන්දි ප්‍රමාණය කොපමණද ?

෧෧ ප්‍රතිවිවේශනය පිලිබඳ මූලධර්මය / ආදේශනය

මෙම රක්ෂණ මූලධර්මය අදාල වන්නේ භාහිරපූර්ණ රක්ෂණ වලට වන අතර සම්භාව්‍ය රක්ෂණ වලට එය අදාල නොවේ. එනම් පිවිත රක්ෂණ වලට හෝ හදිසි අනතුරු රක්ෂණවලට එය අදාල නොවේ.

මෙහි අදහස නම් යම් රක්ෂණවරණයකට අදාලව රක්ෂකයෙක් විසින් රක්ෂිතයෙක් වෙත රක්ෂණ වන්දි ගෙවා ඇත්නම්, තෙවන පාර්ශවයකට චිරෙහිව ඕනෑම නෛතික පියවරක් ගැනීමට රක්ෂිතයාට තිබූ අයිතිය, රක්ෂකයා වෙත හිමි වන බවයි.

පහත උදාහරණය සලකන්න.

රහිල් විසින් තමාගේ මෝටර් රථ කම්හල සඳහා ABC රක්ෂණ සමාගමෙන් ගිනි හානි රක්ෂණවරණයක් ලබා ගනී. එම කම්හල වෙත පැමිණෙන මහින්දගේ නොසැලකිලිමත් ක්‍රියාවක් හේතුවෙන් එහි ගින්නක් ඇති විය. දිලික්ක හීතියට අනුව මහින්දගේ නොසැලකිලිමත් ක්‍රියාව පිලිබඳව මහින්දට චිරෙහිව නඩු පවරා වන්දි අය කර ගැනීමේ අයිතියක් රහිල්ට ඇත. තවද, මෙම දේපල සඳහා ගිනි හානි රක්ෂණවරණයක් රහිල් විසින් ලබාගෙන ඇති නිසා ABC රක්ෂණ සමාගමෙන් රක්ෂණ වන්දියක් අය කර ගැනීමේ අයිතියක් රහිල්ට ඇත.

රහිල්ට එසේ වන්දි හිමිවුව හොත් තවදුරටත් මහින්දට විරුද්ධව නඩු පැවරීමේ අයිතියක් රහිල්ට නැත. ඊට හේතුව වන්නේ එකම සිදුවීමක් පිලිබඳව දෙගුණයක් වන්දි ලබා ගෙන අයුතු ලෙස ධනවත් වීමට හීතියෙන් ඉඩක් නොමැති බැවිනි. එවිට මහින්දට විරුද්ධව නඩු පැවරීම සඳහා රහිල්ට තිබූ අයිතිය ABC රක්ෂණ සමාගම වෙත මාරු වේ.

☒☒ එනම්, මෙහිදී රක්ෂිතයාට ඇති හිමිකමක් රක්ෂිතයා වෙත මාරු වී ඇත. එනම් රක්ෂකයා, රක්ෂිතයාගේ තත්වයට පත්වී ඇත. ☒☒

෧෧ ආසන්නතම හේතුව

ආසන්නතම හේතුව ලෙස සැලකෙන්නේ යම් රක්ෂිත දේපලකට යම් හානියක් සිදුව ඇති අවස්ථාවකදී කාලය අතින් සමීපතම හේතුව නොව, එම සිදුවීම කෙරෙහි බලපාන වඩාත් කාර්යක්ෂම සහ ක්‍රියාශීලී හේතුවයි. මෙහිදී අදාල ආසන්නතම හේතුවට අදාල සිදුවීම සඳහා රක්ෂණාවරණය ලබාගෙන ඇත්නම් පමණක් වන්දි ගෙවීම සිදු කරයි.

උදා - කුමාරගේ මෝටර් රථය සඳහා සම්පූර්ණ රක්ෂණයක් ලබා ගෙන ඇදී අවස්ථාවකදී එයට ත්‍රස්තවාදී බෝම්බ ප්‍රහාරයකින් හානි සිදුවේ යැයි සිතන්න. එම රක්ෂණ ඔප්පුව යටතේ කැරලි කෝලාහල සහ ත්‍රස්තවාදී ක්‍රියා ආවරණය නොවේ නම් ඉහත හානිය සඳහා රක්ෂණ සමාගම වෙතින් රක්ෂණ වන්දි ලබා ගැනීමේ හැකියාවක් නොමැත.

෧෨ උපරිම විශ්වාසය පිලිබඳ මූලධර්මය

ලතින් භාෂාවෙන් මෙම මූලධර්මය උබෙරිමා ෆිඩෙයි (Uberrimae Fidei) ලෙස හැඳින්වේ. මෙම මූලධර්මයෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ රක්ෂකයෙකුට, තමා භාරගන්නා අවධානයේ ප්‍රමාණය හිචරදිව තක්සේරු කරගැනීමට හැකිවන පරිදි රක්ෂිතයා විසින් රක්ෂණය පිලිබඳව තමා දන්නා හෝ දැනගත යුතු සියලු වැදගත් කරුණු රක්ෂකයා වෙත හෙලිදරව් කිරීමේ වගකීමක් පවතින බවයි.

ඉහත සඳහන් වැදගත් කරුණු යනු අවදානම භාර ගන්නවාද ? නැද්ද ? යන්න තීරණය කිරීමේදීත්, අවදානම භාර ගන්නේ නම් රක්ෂණ වාරිකය තීරණය කිරීමේදීත් ඥානාන්විත රක්ෂකයෙකුට බලපාන කරුණු ය.

ලන්ඩන් ඇෂුරන්ස් චිරෙහිව මැන්සෙල්

අයෙක් පිටිත රක්ෂණයක් ඉල්ලුම් කලේය. එවැනි පිටිත රක්ෂණයක් සඳහා වෙනත් රක්ෂණ සමාගම් වලින් තිබේදැයි යනුවෙන් ඇසූ ප්‍රශ්නයට ඔහු විසින් දුන් පිලිතුර වූයේ වෙනත් රක්ෂණ සමාගම් දෙකකින් එවැනි පිටිත රක්ෂණ ලබා ගෙන ඇති බවයි. එහෙත් ඔහුගේ රක්ෂණ ඉල්ලීම රක්ෂණ සමාගම් කිහිපයකින් ප්‍රතික්ෂේප කර තිබූ බව ඔහු විසින් හෙලිදරව් නොකලේය.

අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කලේ වැදගත් කරුණු හෙලි නොකිරීම මත මෙහි ඉල්ලුම්කරු (රක්ෂිතයා) විසින් උපරිම විශ්වාසය පිලිබඳ මූලධර්මය කඩ කර ඇති බවයි. ඒ අනුව රක්ෂණ සහතිකය (රක්ෂණ ගිවිසුම) අවලංගු කල හැකි එකක් බව මෙහිදී තීරණය විය.

ලුකර් චිරෙහිව යුනියන් ඇෂුරන්ස් සමාගම

පිටිත රක්ෂණයක් සඳහා වූ ඉල්ලුම්පත්‍රය පිරවීමේදී තමා එක් වතාවක් නිව්මෝනියාව රෝගයෙන් පෙළුණා බව ඉල්ලුම්කරු හෙලි නොකලේය. පිටිත රක්ෂණය ලබාගැනීමෙන් පසු ඔහු නිව්මෝනියාව රෝගය වැලඳී මිය ගියේය.

අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කලේ මෙය වැදගත් කරුණක් හෙලි නොකිරීමක් වන නිසා උපරිම විශ්වාසය නැමැති මූලධර්මය මෙහිදී කඩවී ඇති බැවින් රක්ෂණ ගිවිසුම අවලංගු කිරීමට රක්ෂණ සමාගමට හැකියාව ඇති බවයි.

චුල්කෝට්ටි විරෙහිව සන් අලායන්ස් ඇන්ඩ් ලන්ඩන් අලායන්ස්

අයෙක් තම නිවස සඳහා ගිනි හානි රක්ෂණයක් ලබාගත් අතර යෝජනා පත්‍රය පිරවීමේදී ඔහු කලින් සොරකමකට වරදකරුවෙකු වී ඇති බව හෙලි නොකලේය. ඔහුගේ නිවස ගින්නෙන් හානියට පත්වූ විට රක්ෂණ සමාගම විසින් වන්දි ගෙවීමේ ප්‍රතික්ෂේප කලේය. රක්ෂිතයාගේ ස්ථාවරය වූයේ තමාගේ අතීතය පිලිබඳව කිසිවක් අසා නොතිබුණ බවත් එසේ අසා තිබුණ නම් එම හෙලිකිරීම සිදු කල හැකිව තිබූ බවත්ය.

අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කලේ අදාල අපරාධ වාර්තාව හෙලි නොකිරීම ඔහුගේ සදාචාරය පිලිබඳ සැකයක් ඇති කිරීමක් වන බැවින් එය හෙලි කොට තිබුණේ නම් රක්ෂකට ඒ පිලිබඳව කලින් මැන බැලීමට හැකිව තිබූ බවයි. එය වැදගත් කරුණක් හෙලිදරව් නොකිරීමක් වන බැවින් රක්ෂකට , රක්ෂණ සහතිකය (රක්ෂණ ගිවිසුම) අවලංගු කිරීමට හැකියාව ඇති බව වැඩි දුරටත් මෙහිදී තීරණය විය.

→ → ඒ අනුව පෙනී යන්නේ **රක්ෂණ නීතියට අදාලව උපරිම විශ්වාසය යනු රක්ෂණ අයදුම්පතෙහි සඳහන් ප්‍රශ්න වලට නිවැරදිව පිලිතුරු දීමට වඩා වැඩිමහත් දෙයක් බවයි.**

ඕ'කෝනර් විරෙහිව BDB ක'ර්ඩ් සහ සමාගම

එක්තරා තැනැත්තෙක් තම රක්ෂණ ඉල්ලුම්පත්‍රයේ වැරදීමකින් සඳහන් කලේ තම මෝටර් රථය රාත්‍රී කාලයේදී සාමාන්‍යයෙන් තම නිවසේ ගරාජයේ නවතා තබන බවයි. නමුත් එය රාත්‍රියේදී සාමාන්‍යයෙන් නවත්වන්නේ නිවස අසල මාර්ගයේය. එසේ නිවස අසල මාර්ගයේ නවතා තිබියදී මෝටර් රථයට හානි සිදු විය.

අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කලේ මෙහි කරුණු වරදවා දැක්වීම සිතා මතා කරන ලද්දක් නොවුවද රක්ෂිතයා වෙත වන්දි ගෙවීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ අයිතියක් රක්ෂණ සමාගමට ඇති බවයි.

බුල්පන්ස් ඩී. සිලෝන් ඉන්ෂුරන්ස් කෝපරේෂන් ලිමිටඩ් හඳුනාගෙන ඇති අධිකරණය තීරණය කලේ අවිනිශ්චිත සහ උපක්‍රමශීලී ප්‍රශ්න රක්ෂණ අයදුම්පතේ අසා ඇති බැවින් රක්ෂකයා රක්ෂණ වන්දි ගෙවිය යුතු බවයි.

පීචිත රක්ෂණයක් සහ වෙනත් රක්ෂණයන් අතර ඇති වෙනස්කම්

⇒⇒ සාමාන්‍ය රක්ෂණයකදී රක්ෂණය කරන්නේ අවිනිශ්චිත සිදුවීමකි. එහෙත් පීචිත රක්ෂණයකදී අදාල සිදුවීම (මරණය) නිශ්චිත වන අතර එහෙත් එය සිදුවන දිනය අවිනිශ්චිත වේ. ←←

⇒⇒ සාමාන්‍ය රක්ෂණයකදී යමෙකුට, වෙනත් අයෙකුට අයත් දේපලක් රක්ෂණය කල නොහැක. එහෙත් පීචිත රක්ෂණයකදී යමෙකුට, වෙනත් අයෙකුගේ පීචිතයක් වුවද රක්ෂණය කල හැක. ←←

⇒⇒ සාමාන්‍ය රක්ෂණයකදී අදාල රක්ෂණ ගිවිසුමට සාපේක්ෂව හානිපූර්ණය කිරීමක් සිදු වුවත්, පීචිත රක්ෂණයකදී රක්ෂණ ගිවිසුමේ සඳහන් ආකාරයට මුදල් ගෙවීමක් සිදු වන අතර පීචිත රක්ෂණයකදී හානිපූර්ණයක් සිදු නොවේ. ←←

⇒⇒ සාමාන්‍ය රක්ෂණයකදී සාමාන්‍යයෙන් රක්ෂකයා වෙත රක්ෂිතයා විසින් ගෙවන ලද මුදල ආපසු ගෙවීමක් සිදු නොකරනු ලබන අතර, එහෙත් පීචිත රක්ෂණයක් කල් පිරීමකදී රක්ෂිතයා විසින් රක්ෂකයා වෙත ගෙවනු ලැබූ මුදල පොලියක්ද සමග ආපසු ගෙවීමක් සිදුවේ.

ගිනි රක්ෂණය

යම් නිශ්චිත කාලයක් තුල ගින්නක් හේතුවෙන් රක්ෂිතයාගේ රක්ෂණය කරන ලද අදාල දේපල වලට අලාභයක් වුවහොත් හෝ රක්ෂිතයාට තුවාලයක් සිදු වුවහොත් ඔහුට සිදුවූ වීම අලාභය , රක්ෂණ ගිවිසුමේ සඳහන් ප්‍රමාණය දක්වා පියවීමක් හෙවත් ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමක් මෙහිදී සිදුවේ.

මෙහිදී රක්ෂිතයාගේ නොසැලකිල්ලක් නිසා අදාල දේපල ගිනි ගෙන තිබුනද රක්ෂණ වන්දි ගෙවීමක් සිදුවේ. එහෙත් රක්ෂිතයා විසින් හෝ ඔහු වෙනුවෙන් වෙනත් අයෙකු විසින් සිදුකල ගිනි තැබීමකදී මෙම හානි පූර්ණ අයිතිවාසිකම් රක්ෂිතයාට අහිමි වේ.

හැරස් එරෙහිව පෝලන්ඩ්

තම ස්වර්ණාභරණ සඳහා ගිනිහානි රක්ෂණයක් ලබාගත් කාන්තාවක් එම රන්බඩු ගිනි උදුනක ගල් ඇඟුරු යට සඟවා තබන ලදී. පසුව ඇයට අමතක වීමෙන් එම ගිනි උදුන දැල්වීම නිසා එම රන්බඩු වලට හානි සිදු විය. අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කලේ අදාල ගිනි හානි රක්ෂණය යටතේ ඇයට රක්ෂණ වන්දි ලබා ගත

↪↪ මෙහිදී හිමිවන / ගෙවනු ලබන වන්දි මුදල තීරණය වන්නේ අදාල රක්ෂිත වටිනාකම, එම දේපලේ සත්‍ය වටිනාකමට දක්වන අනුපාතය මතය. ←←

<p>ගෙවනු ලබන වන්දිය - <u>රක්ෂිත වටිනාකම</u> × සිදුවූ අලාභය</p> <p>සත්‍ය වටිනාකම</p>

ප්‍රශ්නය - සැබෑ වටිනාකම රැපියල් මිලියනයක් වන දේපලක් රක්ෂණ වටිනාකම රැපියල් 750,000/- කට රක්ෂණය කර ඇත.

I) මුල දේපලම විනාශ වුවහොත් හිමිවන රක්ෂණ වන්දිය කොපමණද ?

.....
.....

II) එම දේපලෙන් 60 % ක් විනාශ වුවහොත් හිමිවන රක්ෂණ වන්දිය කොපමණද ?

.....
.....

පුද්ගලික අනතුරු / හදිසි අනතුරු රක්ෂණය

මෙය හානිපූරණ රක්ෂණයක් නොවේ. මෙහි ඇත්තේ යම් සිදුවීමක් මත යම් නිශ්චිත මුදලක් ගෙවීමට ඇතිකර ගන්නා චිකාගතාවයකි. රක්ෂිතයා හදිසි අනතුරකින් මිය ගියහොත් රක්ෂිත මුදල ඔහුගේ පොල්මාකරුවන්ට ගෙවනු ලැබේ. රක්ෂිතයා පූර්ණ හෝ අර්ධ බෙලහිතතාවයකට පත් වුවහොත් අඩු මුදලක් වන්දි ලෙස ගෙවනු ලැබේ.

මෙය රථවාහන රක්ෂණය, ගිනි රක්ෂණය ආදියෙන් වෙන්කොට හඳුනාගත යුතුය. මහජන වගකීම් රක්ෂණය, නිෂ්පාදන වගකීම් රක්ෂණය, වෘත්තීය වගකීම් රක්ෂණය, කම්කරු වන්දි රක්ෂණය, ගෙවල් බුද්ධි රක්ෂණය ආදිය මේ යටතේ ලබා ගත හැකි රක්ෂණ ඔප්පු වර්ග වේ.

සාමූහික රක්ෂණය (නාවික රක්ෂණය)(මුහුදු රක්ෂණය)

සාමූහික රක්ෂණය යනු මුහුදු ගමනකදී නෞහෝ නැව්ගත භාණ්ඩ වලට මුහුදේදී සිදු විය හැකි හානි සඳහා වන්දි ලබාගැනීම වෙනුවෙන් රක්ෂකයා සහ රක්ෂිතයා අතර ඇති වන ගිවිසුමකි.

මේ යටතේ මුහුදු ගමනකදී නැවට හෝ නැව් බඩු වලට ගින්නෙන්, අයහපත් කාලගුණයෙන්, අකුණු ගැසීමෙන්, පිපිරීමකින්, ගැටීමකින්, මුහුදුබත් වීමකින්, යාන්ත්‍රික දෝෂයකින්, සතුරු කරදරයකින්, බඩු පැටවීමේදී හා බෑමේදී සිදුවන උවදුරු රක්ෂණය කල හැකිය.

සාමූහික රක්ෂණ වර්ග

→ මුහුදු ගමන් සහතික → මෙහිදී යම් දේපලක් යම් නිශ්චිත මුහුදු ගමනක් සඳහා පමණක් රක්ෂණය කෙරේ.

→ වාර රක්ෂණය → මෙහිදී යම් දේපලක් යම් නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා

පමණක් රක්ෂණය කෙරේ.

→ පාවෙන සහතික → මෙහිදී නැවේ නම සහ අනෙකුත් විස්තර මුලදී සඳහන් නොකර රක්ෂණය සිදුකර පසුව එම විස්තර හිඟ්වය කෙරේ.

→ වටිනාකම් හිඟ්විත සහතික → මෙහිදී රක්ෂිත දේපලට අදාලව එකඟවූ රක්ෂිත වටිනාකම සඳහන් කෙරේ.

→ වටිනාකම හිඟ්වය නොකල සහතික → මෙහිදී දේපලේ රක්ෂිත වටිනාකමේ සීමාවට යටත්ව විෂය වස්තුවේ වටිනාකම පසුව හිඟ්වය කෙරේ.

සාමූදායික රක්ෂණයකදී ප්‍රතිඥාභාර

**** ඉතා වැදගත්** → ප්‍රතිඥාභාරක් යන සාපේක්ෂව වැදගත්කම අඩු දෙයකි. එහෙත් සාමූදායික රක්ෂණයකදී ප්‍රතිඥාභාරක් යන වචනයට එහි සාමාන්‍ය අර්ථය නොයෙදේ.

ඒඒඒ ඒ අනුව සාමූදායික රක්ෂණයකදී ප්‍රතිඥාභාරක්, වැදගත් වුවත් නොවුවත් විය ඒ ආකාරයෙන්ම පිලිපැදිය යුතුය. ඒඒඒ

මුහුදු රක්ෂණයකදී අදාල වන ව්‍යංග ප්‍රතිඥාභාර පහත පරිදිය.

1. මුහුදු ගමන ආරම්භයේදී නැව, අදාල මුහුදු ගමන සඳහා යෝග්‍ය තත්වයේ තිබිය යුතුය.
2. මුහුදු ගමන අදියරෙන් අදියර ක්‍රියාත්මක වන අවස්ථාවකදී, නැව ඒ එක් එක් අදියරේ මුහුදු ගමන සඳහා යෝග්‍ය තත්වයේ තිබිය යුතුය.

Greenock SS Co. Vs Maritime Insurance Co. Ltd - මෙහිදී මුහුදු ගමන් රක්ෂණයක් ලබා ගෙන තිබුණු නැවක් එහි ඉන්ධන ලෙස යෙදවීමට ප්‍රමාණවත් තරම් ගල්අඟුරු තබා නොගෙන එක් පවරායක සිට තවත් වරායක් කරා ගමන් ඇරඹීය. එමනිසා ගමන අතරමගදී නැවේ ක්‍රියාකාරීත්වය අඛණ්ඩව පවත්වා ගැනීම උදෙසා එම නැවේ සවිකර තිබූ සමහර කොටස් ගල් අඟුරු වලට විකල්පයක් ලෙස දහනය සඳහා උපයෝගී කරගන්නා ලදී.

අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කලේ මුහුදු ගමන ආරම්භයේදී නැව එම මුහුදු ගමන සඳහා යෝග්‍ය විය යුතු බවට වූ ව්‍යංග ප්‍රතිඥාභාරය මෙහිදී කඩවී ඇති බවත් එම නිසා නෞකාවේ තිබූ සමහර කොටස් වලට වූ හානිය සම්බන්ධයෙන් වන්දි ගෙවීමට රක්ෂිතයා නොබැඳෙන බවත්ය.

3. මුහුදු ගමන ආරම්භයේදී නැව මුහුදු ගමන සඳහා මෙන්ම රක්ෂණ සහතිකයෙන් අදහස් කල ගමනාන්තය දක්වා භාණ්ඩ ගෙනයාමට යෝග්‍ය තත්වයේ තිබිය යුතුය.
4. නෞකාව වරායේ නැංගුරම් ලා ඇති විට, සිදුවිය හැකි හානි වලට මුහුණ දීමට තරම් යෝග්‍ය මට්ටමක විය තිබිය යුතුය.
5. මුහුදු ගමන නීත්‍යානුකූල විය යුතු අතර නීතියට අනුව කටයුතු කරන බවටද ව්‍යංග ප්‍රතිඥාභාරයක් ඇත.

අත්හැර දැමීමේ නිවේදනය

මේ වනාහි රක්ෂිතයා විසින් අදාල රක්ෂිත දේපල මුලුමනින්ම කොන්දේසි විරහිතව අත්හල බව පැහැදිලි කෙරෙන වාචික හෝ ලිඛිත නිවේදනයකි. මෙම නිවේදනය රක්ෂක විසින් පිලිගන්නේ නම් එහි අදහස වන්නේ රක්ෂක විසින් අලාභයේ වගකීම භාරගත් බවයි. විෂය වස්තුව අත්හැරීමේදී, එහි සියලුම ශේෂයන් පිලිබඳව රක්ෂිතට ඇති අයිතිවාසිකම් තමා වෙත පවරා ගැනීමට රක්ෂකයාට හිමිකමක් ලැබේ.

සාමූද්‍රික රක්ෂණයකදී ප්‍රතිපූර්ණය (ගෙවනු ලබන වන්දි මදල) නිශ්චය කිරීම

අගය නිශ්චය කල රක්ෂණ සහතිකයක් තිබියදී පූර්ණ අලාභයක් සිදුවූ විට අදාල රක්ෂණයෙන් නියම කල මුදල් ප්‍රමාණය ප්‍රතිපූර්ණය කෙරේ.

අගය නිශ්චය නොකල රක්ෂණ සහතිකයක් තිබියදී පූර්ණ අලාභයක් සිදු වූ විට ප්‍රතිපූර්ණය කල යුතු මුදල් ප්‍රමාණය වන්නේ එම විෂය වස්තුව රක්ෂණය කල හැකි වටිනාකමයි.

රක්ෂණ ඔප්පුවක් පැවරීම

↪↪↪ මින් අදහස් වන්නේ විෂය වස්තුව හා එහි අන්තර්ගතය පිලිබඳ රක්ෂිතයාට ඇති අයිතිවාසිකම් හිමිකම් හා පිලියම් රක්ෂකයා වෙත පැවරීමයි. එම පැවරීම මගින් රක්ෂකයාට තමාගේ නමින් තෙවන පාර්ශවයකට විරුද්ධව හිතිය මගින් කටයුතු කිරීමට හැකි තත්වයකට රක්ෂකයා පත්වෙයි. ↩↩↩

පිවිත රක්ෂණයකදී රක්ෂණ ඔප්පුව පැවරීම

ඔප්පුව පිටසන් කිරීමෙන් හෝ නිශ්චිත ආකෘති පත්‍රයක වෙනම ලියවිල්ලක් මගින් පිවිත රක්ෂණ ඔප්පුව පැවරීම කල හැකිය. පසුව රක්ෂකට ලිඛිත දැන්වීමක් මගින් ඒ බව සන්නිවේදනය කල යුතුය.

ගිනිහානි රක්ෂණයකදී රක්ෂණ ඔප්පුව පැවරීම

ගිනිහානි රක්ෂණයක් පැවරිය හැක්කේ රක්ෂකගේ කැමැත්ත ඇත්නම් පමණි.

සාමූද්‍රික රක්ෂණයකදී රක්ෂණ ඔප්පුව පැවරීම

මුහුදු රක්ෂණයක් පිටසන් කිරීම මගින් පැවරිය හැකිය. මෙම පැවරීම අලාභය සිදුවීමට පෙර හෝ පසු සිදු කල හැකිය. පැවරුම ලද්දට තමාගේ නමින් රක්ෂණ සහතිකය මත නඩු පැවරිය හැකිය. එහෙත් විෂය වස්තුවක හිමිකම අත්හල රක්ෂිතයෙකුට චලෙස නඩු පැවරීමට හැකියාවක් නැත.

කුලී සින්නක්කර, කල්බද, ණය සහ සුරැකුම්

කුලී සින්නක්කර

මෙරට තුළ කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම් පාලනය වන්නේ 1982 අංක 29 දරණ පාරිභෝගික ණය පනත සහ එහි සංශෝධනයන් මගිනි. කුලී සින්නක්කර සඳහා අදාළ වන පොදු හීතිය වන්නේ රෝම ලන්දේසි හීතියයි.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමක් යනු කුමක්ද ?

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමක් යනු " යම් තැනැත්තෙකුට භාණ්ඩ කුලියට දෙනු ලබන එම තැනැත්තා එකඟ වූ මුදල් ප්‍රමාණයක් කාලීන වාරික වලින් ගෙවන බවට වූ කොන්දේසිය මත භාණ්ඩ වල අයිතිකරු විසින් ඒ තැනැත්තාට භාණ්ඩ වල සන්නකය භාර දෙනු ලබන ගිවිසුමකි. "

ඒ අනුව සින්නක්කර ගිවිසුමකදී සින්නක්කර හිමියා වෙතින් සින්නක්කර ගැනුම්කරු වෙත පැවරෙන්නේ භාණ්ඩයේ සන්නකය යි.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමක පාර්ශවකරුවන්

මෙහි පාර්ශවකරුවන් වන්නේ කුලී සින්නක්කර හිමියා සහ කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුය.

කුලීසින්නක්කර හිමියා (කුලියට දෙන්නා) යනු කුලීසින්නක්කර ගිවිසුමක් යටතේ භාණ්ඩ කුලියට දෙන්නා වූ හෝ භාණ්ඩ විකිණීමට එකඟ වන්නාවූ තැනැත්තාය. (අයිතිකරු)

තවද, කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම යටතේ කුලී සින්නක්කර හිමියාගේ භාණ්ඩ වල හිමිකම හෝ සින්නක්කර හිමියාගේ අයිතිවාසිකම් හෝ බැඳීම් වලින් කිසිවක් පවරා දීමෙන් හෝ හීතිය ක්‍රියාත්මක වීමෙන් පැවරී ඇති (ලැබී ඇති) අයෙක්ද සින්නක්කර හිමියා යන අර්ථයට අයත් වේ.

කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු (කුලියට ගන්නා) යනු සින්නක්කර ගිවිසුමක් යටතේ අයිතිකරුවෙකුගෙන් භාණ්ඩවල සන්නකය ලබා ගන්නා වූ හෝ ලබා ගෙන ඇත්තාවූ අයෙකි.

තවද, කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම යටතේ කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුගේ අයිතිවාසිකම් හෝ බැඳීම් පවරා දීමෙන් හෝ හීතිය ක්‍රියාත්මක වීමෙන් පැවරී ඇති (ලැබී ඇති) අයෙක්ද කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු යන අර්ථයට අයත්ය.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම් සහ භාණ්ඩ විකිණීමේ ගිවිසුම්

ඒ අනුව කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමකදී යම්කිසි භාණ්ඩයක් කුලියට දීම සහ කුලියට ගැනීමක් සඳහා පාර්ශවයන් දෙකක් අතර ගිවිසුමක් ඇති වන අතර එකී ගිවිසුම තුළම එම භාණ්ඩය

මිලදී ගැනීමේ අයිතිය (වනම්, භාණ්ඩයේ හිමිකම තමා වෙත ලබාගැනීම) විකල්පයක් ලෙස ඇත.

වනම් කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමේ නියම වලට අනුකූලව භාණ්ඩ මිලදී ගැනීමේ අයිතිවාසිකම කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුට ඇත. නැතහොත් කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමේ වාරික වලින් අවසාන වාරිකයත් නිසි පරිදි ගෙවීම මත වම භාණ්ඩ වල අයිතිය කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු වෙත පැවරේ.

පහත උදාහරණයන් සලකන්න.

අංක 01 උදාහරණය

" ඒ "නැමැත්තා "බී" නැමැත්තා සමග භාණ්ඩ විකිණීමේ ගිවිසුමකට වලඹෙන්නේ ඒ සතුව පැවති භාණ්ඩයක හිමිකම "බී" වෙත පැවරීමටත් "බී" විසින් වම භාණ්ඩයේ විකුණුම් මිල සමාන වාරික 10 කින් ගෙවීමටත් යැයි සිතන්න. එවිට මෙම ගිවිසුම ප්‍රකාරව භාණ්ඩයේ හිමිකම වහි ගැනුම්කරු වන "බී" වෙත පැවරේ.(විය භාණ්ඩ විකිණීමේ ගිවිසුමක් වන නිසා, භාණ්ඩ විකිණීමේ ආඥා පනතේ 2 (1) වගන්තිය ප්‍රකාරව.) තවද, එකී භාණ්ඩ විකිණීමේ ගිවිසුම ප්‍රකාරව අදාල වාරික මුදල් නිසි පරිදි ගෙවීමේ වගකීම "බී" වෙත පැවරෙන අතර, වාරික වලින් යම් කොටසක් පමණක් ගෙවා ඉතිරිය ගෙවීමට තමා හට හැකියාවක් නොමැති බව පවසා, වම භාණ්ඩය නැවත " ඒ " වෙත ලබාදීමේ අයිතියක් "බී" ට නොමැත. "බී" විසින් වම වාරික යම් ප්‍රමාණයක් ගෙවීම පැහැර හැරියහොත් එවිට නිර්දෝශී පාර්ශවය වන " ඒ " ට ඇති අයිතිය වන්නේ එකී ගෙවීම පැහැර හැර ඇති වාරික වල වටිනාකම හා ඊට අදාල පොලිය, හඬු ගාස්තු ආදිය අය කර ගැනීමේ අයිතියයි.

අංක 02 උදාහරණය

" ඒ "නැමැත්තා "බී" නැමැත්තා සමග කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමකට වලඹෙන්නේ ඒ සතුව පැවති භාණ්ඩයක සන්නකය "බී" වෙත පැවරීමටත් "බී" විසින් වම භාණ්ඩයේ කුලී සින්නක්කර මිල සමාන වාරික 10 කින් ගෙවීමටත් යැයි සිතන්න. එවිට මෙම ගිවිසුම ප්‍රකාරව භාණ්ඩයේ හිමිකම වහි ගැනුම්කරු වන "බී" වෙත නොපැවරෙන අතර වන "බී" වෙත පැවරෙන්නේ වහි සන්නකය පමණි.(1982 අංක 29 දරණ පාරිභෝගික ණය පනතේ 31 වගන්තිය ප්‍රකාරව.) තවද, එකී කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම ප්‍රකාරව අදාල වාරික මුදල් නිසි පරිදි ගෙවීමේ වගකීම "බී" වෙත පැවරෙන අතර, එහෙත් වාරික වලින් යම් කොටසක් පමණක් ගෙවා ඉතිරිය ගෙවීමට තමා හට හැකියාවක් නොමැති බව පවසා, වම භාණ්ඩය නැවත " ඒ " වෙත ලබාදීමේ අයිතියක් "බී" ට ඇත. "බී" විසින් වම වාරික යම් ප්‍රමාණයක් ගෙවීම පැහැර හැරියහොත් එවිට නිර්දෝශී පාර්ශවය වන " ඒ " ට එකී භාණ්ඩයේ සන්නකය නැවත තමා වෙත ලබා ගැනීමේ අයිතියක් ඇත.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමකට අදාල පරම අයිතිකරු

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමකට අදාල දේපලක පරම අයිතිකරු වන්නේ කුලී සින්නක්කර හිමියා වන අතර කුලී ගැනුම්කරු විසින් එකී කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමට අදාල අවසන් වාරිකයත් නිසි පරිදි ගෙවා අවසන් වූ පසුව කුලී ගැනුම්කරුට පරම අයිතිකරුගේ තත්වයට පත්වීමට හැකියාව ඇත.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමකදී හිමිකම පැවරීම

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමකදී , එහි විධිවිධාන සලස්වා ඇති ආකාරයෙන් මිලදී ගැනීම සම්පූර්ණ කල විට පමණක් භාණ්ඩ වල හිමිකම කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු වෙත පැවරේ.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමක් සහ භාණ්ඩ විකිණීමේ ගිවිසුමක් අතර වෙනස්කම්

භාණ්ඩ විකිණීමේ ගිවිසුම	කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුගේ වගකීම්

☐ කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම අනුව කටයුතු කිරීම.

එම ගිවිසුම ප්‍රකාරව නිසි පරිදි වාරික මුදල් ගෙවීමට කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු බැඳී සිටියි.

☐ භාණ්ඩ ඇති ස්ථානය පිලිබඳ තොරතුරු අයිතිකරුට (කුලී සින්නක්කර හිමියාට) ලබා දීම.

කුලී සින්නක්කර හිමියා විසින් ලිඛිතව ඉල්ලීමක් කල විට අදාල භාණ්ඩ ඇති ස්ථානය පිලිබඳව කුලී සින්නක්කර හිමියා වෙත දැනුම්දීමට කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු බැඳී සිටී.

☐ කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම ප්‍රකාරව භාණ්ඩ පාවිච්චි කිරීම.

කුලී ගැනුම්කරු විසින් කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම ප්‍රකාරව භාණ්ඩ පාවිච්චි නොකිරීම හිසා කුලී සින්නක්කර හිමියා හට සිදුවන යම් අලාභයන් සඳහා වන්දි ගෙවීමට කුලී ගැනුම්කරු බැඳී සිටියි.

☐ භාණ්ඩ පිලිබඳව සැලකිලිමත් වීම.

හිසි උද්යෝගයකින් කටයුතු කරන්නෙක් විසින් තමන් සතු භාණ්ඩ වලට දක්වන සැලකිල්ලට සමාන ආකාරයේ සැලකිල්ලක් කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමෙහි විෂය වස්තුව වන භාණ්ඩය වෙත දැක්වීමට කුලී ගැනුම්කරු බැඳී සිටියි.

■ කුලී සින්නක්කර හිමියාට වංචාවක් සිදු නොකිරීම.

භාණ්ඩ වංචනිකව බැහැර කිරීමෙන්, ඉවත් කිරීමෙන් හෝ වෙනත් ආකාරයකින් කුලී ගැනුම්කරු විසින් කුලී සින්නක්කර හිමියාට වංචාවක් සිදු නොකල යුතුය.

කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුගේ අයිතිවාසිකම්

■ කුලී සින්නක්කර මිලෙහි අයවිය යුතු ශේෂය ප්‍රතිදානයක් සමග ගෙවීමෙන් යම් අවස්ථාවක භාණ්ඩය මිලදී ගැනීම.

■ යම් අවස්ථාවක කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම අවසන් කිරීම.

■ කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම් දෙකක් හෝ වැඩි ගණනක් සම්බන්ධයෙන් එකම අයිතිකරුවෙකුට ඔබ්බ ගෙවීම් සිදුකිරීම.

එකම කුලී සින්නක්කර හිමියෙකුට (අයිතිකරුවෙකුට) කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම් දෙකක් හෝ වැඩි ගණනක් සම්බන්ධයෙන් ගෙවීම් සිදුකිරීමට ඇත්නම්, එම ගිවිසුම් දෙකම යටතේ සිදුකරන ඔබ්බ ගෙවීම්, එකම ගිවිසුමක් යටතේ සිදුකිරීමට කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුට අයිතියක් ඇත.

■ කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම යටතේ තමාගේ අයිතිවාසිකම් සහ වගකීම් වෙනත් පාර්ශවයකට පවරා දීම.

■ කුලී සින්නක්කර හිමියා භාණ්ඩයක් නැවත සන්නකයට ලබාගෙන විය විකුණන විට, කුලී සින්නක්කර හිමියා ඔහුට අයවිය යුතු මුදල පියවා ගැනීමෙන් පසුව යම් මුදලක් ඉතිරිවී ඇත්නම් එය ලබා ගැනීමට කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුට අයිතිකරුට ඇත.

කුලී සින්නක්කර අයිතිකරුගේ වගකීම්

■ කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමෙහි පිටපත් සහ තොරතුරු සැපයීම.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමෙහි සත්‍ය පිටපතක් කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු වෙතත්, ඇප ගිවිසුමක් තිබේ නම් එහි සත්‍ය පිටපතක් ඇපකරු වෙතත් ගාස්තු රහිතව සැපයීම කුලී සින්නක්කර හිමියාගේ වගකීමකි.

■ කුලී ගැනුම්කරු විසින් ඉල්ලා සිටි විට කුලී සින්නක්කර ගනුදෙනුවට අදාල තොරතුරු කුලී ගැනුම්කරු වෙත සැපයීම.

කුලී සින්නක්කර ගිණිසාගේ අයිතිවාසිකම්

- කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු විසින් වාරික ගෙවීම පැහැර හැරී විට හෝ කුලී සින්නක්කර ගිණිසුම කඩ කල විට , එම කුලී සින්නක්කර ගිණිසුම අවසන් කිරීමේ අයිතිය.
- එසේ ගිණිසුම අවසන් කර ඇති අවස්ථාවකදී කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු විසින් තමා වෙත ගෙවා ඇති වාරික සහ මූලික තැන්පතුව රඳවා ගැනීමට සහ අයවිය යුතු හිඟ කුලී ඇත්නම් එය අය කර ගැනීමේ අයිතිය
- එසේ ගිණිසුම අවසන් කර ඇති අවස්ථාවකදී පහතේ විධිවිධාන සහ සීමා කිරීම් වලට යටත්ව, අදාල ගිණිසුමට විෂය වස්තුව වූ භාණ්ඩ වල සන්නකය නැවත තමා වෙත ලබා ගැනීමේ අයිතිය.
- එසේ ගිණිසුම අවසන් කර ඇති අවස්ථාවකදී තමාට දැරීමට සිදුව ඇති යම් පාඩුවක් සඳහා කුලී ගැනුම්කරු වෙතින් අලාභ ඉල්ලා සිටීමේ අයිතිය.
- කුලී සින්නක්කර ගිණිසුම යටතේ තමාගේ අයිතිවාසිකම් සහ බැඳීම් වෙනත් පාර්ශවයකට පවරා දීමේ අයිතිය.

කල්බදු

කල්බදු සංකල්පයේදී සිදුවන්නේ යම්කිසි වත්කමක අයිතිය මගින් නොව එහි භාවිතය මගින් ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමයි. මෙය වර්තමාන ව්‍යාපාරික ලෝකය තුල වඩාත් බහුල වශයෙන් භාවිතා වන මුදල් ණයට දීමේ බාහිර ක්‍රමයකි.

මෙරට තුල කල්බදු ගිණිසුම් පාලනය වන්නේ 2000 අංක 56 දරණ කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත සහ එහි සංශෝධනයන් මගිනි.

කල්බදු මූල්‍යකරණයකදී සිදුවන්නේ බදු දීමනාකරුගේ වත්කමක්, හිඟිච්ඡ කාලයකට, නියමිත වාරික ගෙවීමෙන් බදු ගැනුම්කරුට පාවිච්චි කිරීම සඳහා අවස්ථාව සැලසෙන ආකාරයේ බදු ගිණිසුමක් බදු දීමනාකරු සහ බදු ගැනුම්කරු අතර ඇති වීමයි. මෙහිදී ප්‍රතිලාභ උපයා ගනු ලබන්නේ අදාල දේපල පාවිච්චි කිරීමෙන් මිස එහි අයිතිය බදු දීමනාකරු වෙතින් බදු ගැනුම්කරු වෙත හුවමාරු වීමෙන් නොවේ.

කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත ප්‍රකාරව කල්බදු මූල්‍යකරණයක් යනු

- බදු ගැනුම්කරු දක්වන බදු දීමනාකරු හෝ බදු ගැනුම්කරු තෝරා ගත් සැපයුම් -කරුවෙකු සපයන උපකරණයක්, ගිණිසුමේ දින සිට අවුරුද්දකට නොඅඩු මූලික කාලයකට බදු ගැනුම්කරු සන්නකයේ හෝ පාවිච්චියට දීම සඳහා

- භාණ්ඩයේ සම්ප්‍රේෂණ මිල හෝ ඉන් ප්‍රමාණවත් කොටසක් හිලවී කිරීම පිලිබඳව විශේෂයෙන් සලකා ගන්නා බලා භාණ්ඩ සන්නය සහ පාවිච්චිය සඳහා බදු ගැනුම්
 - කරු බදු දීමනාකරුට ගෙවීම සඳහා
- බදු ගැනුම්කරු විසින් උපකරණය භාරගැනීමෙන් පසුව ඉහත සඳහන් ආරම්භක කාල පරිච්ඡේදය තුලදී බදු ගැනුම්කරු විසින් අවසන් කරනු ලැබිය නොහැකි සහ
- ඉහත සඳහන් ආරම්භක කාල පරිච්ඡේදය දීර්ඝ කිරීම හෝ නොකිරීම සඳහා බදු දීමනාකරු සහ බදු ගැනුම්කරු අතර ඇතිවූ ගිවිසුමක් වශයෙනි.

කල්බදු ගිවිසුමක පාර්ශවකරුවන්

බදු දීමනාකරු ⇒ කල්බද්ද යටතේ උපකරණයක සන්නයේ සහ භාවිතයේ අයිතිය බදු ගැනුම්කරුවෙකු වෙත පවරන තැනැත්තා

බදු ගැනුම්කරු ⇒ කල්බද්ද යටතේ උපකරණයක සන්නයේ සහ භාවිතයේ අයිතිය අත්පත් කරගනු ලබන තැනැත්තා

සැපයුම්කරු ⇒ කල්බදු මූල්‍යකරණයක කාර්යය සඳහා උපකරණයක් සපයන තැනැත්තෙකි. නමුත් එවැනි උපකරණයක් බදු ගැනුම්කරු විසින්ම සපයන අවස්ථාවක , එම බදු ගැනුම්කරුවෙකු සැපයුම්කරු යන අර්ථයට අයත් නොවේ.

සැපයුම්කරු ≠ බදු ගැනුම්කරු

නමුත්, සැපයුම්කරු = බදු දීමනාකරු විය හැකිය.

කල්බදු ගිවිසුමක උපකරණ

මීට අයත් වන්නේ ආර්ථික වශයෙන් වසර එකකට වඩා පලදායී ජීවිත කාලයක් ඇති යම් ස්පෘශ්‍ය වත්කමකි. ඉඩම් මීට අයත් නොවේ. මෙය කල්බදු වත්කම ලෙසද හඳුන්වයි.

උපකරණ වල හෝ බදු ගන්නා ලද වත්කම වල නිරවුල සහ සාමකාමී භුක්තිය ලැබීමේ අයිතිවාසිකමක් බදු ගැනුම්කරුට ඇත.

නමුත්, බදු ගැනුම්කරුගේ යම් ක්‍රියාවක් හෝ පැහැරහැරීමක් හේතුවෙන් මෙම අයිතිවාසිකම ලැබීමට ඇති අවස්ථාව ඔහුට අහිමි වී ඇති අවස්ථාවකදී මෙම අයිතිවාසිකම බදු ගැනුම්කරුට නැත.

බදු ගන්නා ලද වත්කම් භාර නොදීම.

කල්බදු මූල්‍යකරණයක සඳහන් උපකරණයක්, විය භාර දීම සඳහා ඒ කල්බද්ද යටතේ වූ නියම කර ඇති වේලාවේ දී හෝ ඊට පෙර බදු ගැනුම්කරුවෙකු වෙත භාර නොදී ඇත්තාවූ හෝ ඒ වේලාවෙන් පසු භාරදී ඇත්තාවූ අවස්ථාවක (වහම්,සැපයුම් ගිවිසුමේ සඳහන් නියමයන්ට අනුව බදු ගන්නා ලද වත්කම බදු ගැනුම්කරු වෙත භාරදී නොමැති අවස්ථාවක) වම වත්කම් ප්‍රතික්ෂේප කොට වම **බද්ද අවසන් කිරීමට බදු ගැනුම්කරුට අයිතියක් ඇත.**

වචන් අවස්ථාවකදී පහත සඳහන් කරුණු සඳහා බදු ගැනුම්කරුට හිමිකම පවතී.

☐ කල්බදු මූල්‍යකරණය යටතේ ඔහු විසින් බදු දීමනාකරුට කල යුතු යම් ගෙවීමක් අත්හිටිවීමේ අයිතිය.

☐ පහත සඳහන් වන ගෙවීම් අඩු කිරීමෙන් පසුව, කල්බදු මූල්‍යකරණයට අදාලව බදු දීමනාකරු විසින් රඳවා ගෙන ඇති යම් මුදලක් බදු දීමනාකරුගෙන් ආපසු අය කර ගැනීමට

- I. කල් බද්ද අවසන් කිරීමට පෙර බදු ගැනුම්කරු විසින් ලබා ගත් ප්‍රතිලාභ
- II. කල් බද්ද සම්බන්ධයෙන් බදු දීමනාකරු විසින් දරණ ලද වියදම්
- III. බදු ගැනුම්කරුගේ නොසලකා හැරීමක් නිසා හෝ පැහැර හැරීමක් නිසා වන උපකරණයේ (කල්බදු වත්කමෙහි) වටිනාකමේ යම් හීනවීමක්.

කල්බදු වත්කම / උපකරණ භාරගැනීම

☆☆☆ වහන් කල්බදු මූල්‍යකරණයක සඳහන් උපකරණයක්, විය භාර දීම සඳහා නියමිත කාල සීමාව ඇතුලත භාරදී නොමැති බව හෝ ඒ කාලයෙන් පසුව භාර දී ඇති බව හෝ ඒ උපකරණයට අදාල සැපයුම් ගිවිසුමේ ඇති නියම , කොන්දේසි, ප්‍රතිඥාභාර හෝ පිරිවිතර වලට අනුකූල නොවන බව හෝ නොතකා, බදු ගැනුම්කරු විසින් ඒ උපකරණය භාර ගෙන ඇති අවස්ථාවක, අවස්ථාවෝචිත පරිදි, ඉන් පසුව,වම කල්බදු උපකරණය (කල්බදු වත්කම) ප්‍රතික්ෂේප කිරීම හෝ බද්ද අවසාන කිරීමේ අයිතිය බදු ගැනුම්කරුට නොමැත. ☆☆☆

☐ වහම්, බදු ගැනුම්කරු විසින් කල්බදු මූල්‍යකරණයක් යටතේ කල්බදු වත්කම භාරගත් විට කල්බද්දේ සඳහන් නියමයන් සහ කොන්දේසි වෙනස් කල නොහැක. වචනි අවස්ථාවකදී සියලුම නියම සහ කොන්දේසි පිලිපැදීම බදු ගැනුම්කරුගේ කාර්යය වේ. ☐☐☐

කල්බදු වත්කම / උපකරණ ආපසු භාර දීම

කල්බදු මූල්‍යකරණයක් කාලය ඉකුත්වීම මත හෝ කලින් අවසන් වීම සිදුවූ විට, බදු දීමනාකරු වෙත කල්බදු මූල්‍යකරණය ආරම්භයේදී බදු ගැනුම්කරු වෙත විය භාර දුන් අවස්ථාවේ පැවති තත්වයෙන්ම කලබදු උපකරණ / කල්බදු වත්කම් බදු දීමනාකරුට ආපසු

භාර දිය යුතුය. එහෙත් එම උපකරණ කල්බදු ගැනුම්කරු විසින් භාවිතා කිරීමේදී සාධාරණ ගෙවියාම් සහ පාර්ශවයන් විසින් එකඟ වන යම් වෙනස් කිරීම් පිලිගනු ලැබේ.

කල්බදු ගිවිසුම ඉටු කිරීම පැහැර හැරීම සහ ඊට ඇති පිලියම්

බදු ගැනුම්කරු විසින් කරන ලබන පැහැර හැරීම්

කල්බදු ගිවිසුමෙහි නියම සහ කොන්දේසි වලට අනුකූලව කටයුතු කිරීමට බදු ගැනුම්කරු අපොහොසත් වූ විට හෝ පැහැර හැර ඇති විට, එම පැහැර හැරීම සැලකිය යුතු පැහැර හැරීමක් ලෙස සැලකේ.

උදාහරණ - කල්බදු ගිවිසුමේ සඳහන් ආකාරයට නිසි පරිදි කල්බදු වාර්තය ගෙවීමට බදු ගැනුම්කරු පැහැර හැරීම හෝ අපොහොසත් වීම.

බදු ගැනුම්කරු විසින් කරන ලබන පැහැර හැරීමකදී බදු දීමනාකරුට ඇති පිලියම්

◆ කල්බදු ගිවිසුම යටතේ බදු ගැනුම්කරු විසින් කරන ලද පැහැර හැරීම කඩිනමින් යථා තත්වයට පත් කරන ලෙස (උදා - කල් බදු ගිවිසුම යටතේ අය විය යුතු හිඟ මුදල් කඩිනමින් ගෙවන ලෙස ආදී වශයෙන්) බදු ගැනුම්කරුට නියම කිරීම.

◆ එම යථා තත්වයට පත් කිරීම කඩිනමින් කිරීමට (උදා - හිඟ කල් බදු වාර්තය කඩිනමින් ගෙවීම.) බදු ගැනුම්කරු අපොහොසත් වන අවස්ථාවකදී එම කල්බදු මූල්‍යකරණ ගිවිසුම අවසන් කිරීමට බදු දීමනාකරුට නීතිය ප්‍රකාරව අයිතිවාසිකම් ඇති අතර එවිට .,

- ◆ කල්බදු උපකරණ වල සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීමට සහ
- ◆ බදු ගැනුම්කරු විසින් කල්බදු ගිවිසුම කඩ නොකර සිටියාහමි, බදු දීමනාකරු පත්විය

හැකිව තිබූ තත්වයකට බදු දීමනාකරු පත් කිරීමට අවශ්‍ය අලාභ, වන්දියක්

ආකාරයෙන් අය කරගනු ලැබිය හැකිය.

✧ එහෙත් ඉහත සඳහන් පියවර අනුගමනය කිරීමට පෙර බදු දීමනාකරු විසින් බදු ගැනුම්කරු වෙත ලියාපදිංචි තැපෑලෙන් දැන්වීමක් භාර දිය යුතුය. ✧

බදු ගැනුම්කරු විසින් කරන ලබන පැහැර හැරීමකදී බදු දීමනාකරු විසින් කල්බදු වත්කම්වල සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීම.

1. අධිකරණ නියෝගයක් නොමැතිව ආපසු ලබා ගැනීම

මෙම පිලියම ක්‍රියාත්මක කිරීමට පෙර බදු දීමනාකරු අනුගමනය

කළ යුතු පියවර කීපයක් ඇති අතර, ඒවා පහත පරිදි වේ.

1. එම කඩ කිරීම පිළිබඳව සහ වත්කමේ සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීමට ඇති බදු දීමනාකරුගේ අපේක්ෂාව පිළිබඳව පොලිසියට දැනුම් දීම.
2. ආපසු ලබා ගැනීම ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී සාමය කඩකරීමක් වළක්වා ගැනීම සඳහා පොලිසියෙන් සහාය ලබා ගැනීම.
3. කිසිදු ප්‍රතිවිරෝධ පෑමක් නොමැතිව ලබාගත හැකිනම් වත්කමේ සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීම (හැකිනම් සාමකාමීව වත්කමේ සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීම)

2. අධිකරණ නියෝගයක් මගින් ආපසු ලබා ගැනීම

ඉහත සඳහන් කර ඇති පරිදි වත්කමේ සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීමට බදු දීමනාකරුට නෙහැකි වී නම්, බදු දීමනාකරුට දිසා අධිකරණය වෙත ඉල්ලීමක් කර වත්කම්වල සන්නකය ලබා ගැනීම සඳහා අධිකරණය නියෝගයක් ලබාගත හැකිය.

කල්බදු ක්‍රමයේ වාසි

බදු දීමනාකරුට ඇති වාසි

- පොලිය අය කර ගත හැකි වීම
- මූල්‍ය අවදානම අඩු වීම (අදාල දේපලේ පරම අයිතිය තවදුරටත් බදු දීමනාකරු සතු වන බැවිනි)
- කල්බදු ගිවිසුම උල්ලංගනයකදී භාණ්ඩ වල සන්නකය නැවත ලබා ගැනීම පහසු වීම
- නිශ්චිත කාලසීමාව ආරම්භයේ සිටම ණය වාරික ගෙවීම ආරම්භ වේ.
- නිශ්චිත කාලසීමාව අවසානයේදී කල්බදු ගිවිසුමට අදාල දේපලේ හුවමාරු ගාස්තු බදු ගැනුම්කරු වෙත ලැබෙන අතිරේක ආදායමකි.

බදු ගැනුම්කරුට ඇති වාසි

- තම ප්‍රාග්ධනය වෙනත් අවශ්‍යතා සඳහා යොදා ගත හැකි වීම
- ඉතා පහසුවෙන් කල්බදු පහසුකමක් ලබා ගත හැකි වීම.

කුලී සින්නක්කර හා කල්බදු ගිවිසුම් අතර ඇති වෙනස් කම්

	කල්බදු ගිවිසුම්	කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම්
දේපලේ හිමිකාරීත්වය	බදු දීමනාකරු සතුවේ.	මිලදී ගැනීමේ අභිමතය කුලී ගැනුම්කරු සතුවේ.
වාරික ගෙවීම / වාරිකයේ වටිනාකම	දේපල පාවිච්චි කිරීමට හිලවී පිණිස වාරිකයේ වටිනාකම තීරණය වේ.	වාරිකය තුල භාණ්ඩයේ වටිනාකමින් කොටසක් සහ පොලිය ද අන්තර්ගතය.
කාලසීමාව	අවම කාලසීමාව වසරකි.	විසේ නොවේ.
දේපල නඩත්තුව හා අලුත්වැඩියා කිරීමේ වගකීම	මෙහෙයුම් කල්බදුද හැරුණ විට සෙසු කල්බදු සඳහා නඩත්තු අලුත්වැඩියා වගකීම ඇත්තේ බදු ගැනුම්කරු වෙතය.	කුලී ගැනුම්කරු වෙත ඇත.
ක්ෂය වීම	ක්ෂය වීම්, කල්බදු දීමනාකරුගේ ගිණුම්පොත් හි වියදමක් ලෙස සටහන් වේ.	ක්ෂය වියදම් කුලී ගැනුම්කරු වෙත පවතී
ප්‍රධාන ව්‍යවස්ථාපිත නීතිය	2000 අංක 56 දරණ කල්බදු මූලාසනය පනත	1982 අංක 29 දරණ පාරිභෝගික ණය පනත

ප්‍රශ්න

1) කුමාර විසින් තම යතුරු පැදිය සඳහා සම්පූර්ණ රක්ෂණවරණයක් ලබාගනී. රක්ෂණවරණය කල් ඉකුත් වීමට පෙර ඔහු එම යතුරු පැදිය අමල්ට විකුණයි. එසේ මිලදී ගත් යතුරු පැදිය වෙනුවෙන් අමල් කිසිදු රක්ෂණවරණයක් අලුතෙන් ලබා නොගනී. මේ සම්බන්ධයෙන් නිවැරදි හෙතික තත්වය දැක්වෙන පිලිතුර පහත පිලිතුරු අතරින් තෝරන්න.

අ) කුමාර විසින් එම යතුරු පැදිය සඳහා ලබා ගෙන ඇති රක්ෂණවරණයේ ආවරණ කාලය අතරතුර අමල් විසින් එය පාවිච්චි කිරීමේදී යම් අනතුරක් සිදු වුවහොත් ඒ සඳහා ඉහත රක්ෂණවරණය ප්‍රකාරව රක්ෂණ වන්දි ලබාගැනීමේ අයිතියක් කුමාරට ඇත.

ආ) ඉහත (අ) හි සඳහන් අයිතිය ඇත්තේ කුමාරට නොව අමල්ටය.

ඇ) ඉහත (අ) හි සඳහන් අයිතිය ඇත්තේ අමල් සහ කුමාර යන දෙදෙනාටමය.

ඈ) ඉහත (අ) හි සඳහන් අයිතියක් කිසිවෙකුටත් නැත.

2) රක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් මෙරටදී අදාළ වන නීතිය වන්නේ

අ) ඉංග්‍රීසි නීතිය

ආ) රෝම ලන්දේසි නීතිය

ඇ) ඉහත නීති සාම්ප්‍රදායන් දෙකම

ඈ) ඉහත කිසිත් නොවේ.

3) හානිපූර්ණ මූලධර්මය අදාළ නොවන රක්ෂණ වර්ගයක් වනුයේ

අ) පීචිත රක්ෂණය

ආ) රථවාහන රක්ෂණය

ඇ) ගිනි හානි රක්ෂණය

ඈ) ස්වභාවික උවදුරු රක්ෂණය

4) සැබෑ වටිනාකම රුපියල් කෝටියක් වන දේපලක් රුපියල් හැට ලක්ෂයක රක්ෂණ වටිනාකමකට රක්ෂණය කර ඇති විට එම දේපල මුලුමනින්ම විනාශ වුවහොත් එකී රක්ෂණවරණය යටතේ නිමිවන රක්ෂණ වන්දි මුදල වන්නේ රුපියල්

අ) ලක්ෂ හැටයි

ආ) ලක්ෂ සියයයි

ඇ) ලක්ෂ තිහයි

ඈ) නිවැරදි පිලිතුර දී නැත.

5) ඉහත (4) ප්‍රශ්නයට අදාළ දේපලෙහි හරි අර්ධයක් පමණක් විනාශ වුවහොත් එකී රක්ෂණවරණය යටතේ නිමිවන රක්ෂණ වන්දි මුදල වන්නේ රුපියල්

අ) ලක්ෂ හැටයි

ආ) ලක්ෂ සියයයි

ඇ) ලක්ෂ තිහයි

ඈ) නිවැරදි පිලිතුර දී නැත.